

ΕΙΔΙΚΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΟΥ Β. ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΠΙ ΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

(Βασιλικὸν Διάταγμα τῆς 20 Αὐγούστου 1910
περὶ ὀργανώσεως αὐτοῦ, ἄρθρον 17).

ΠΕΡΙ ΣΧΟΛΑΖΟΥΣΩΝ

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΩΝ ἙΛΛΗΝΩΝ ὙΠΗΚΩΝ

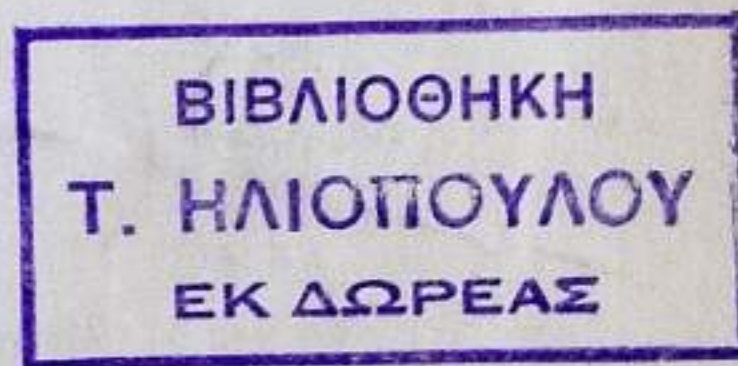
ΑΠΟΒΙΟΥΝΤΩΝ ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ.

[ΕΝ ΣΧΕΣΕΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΗΝ ΠΡΟΞΕΝΙΚΗΝ
ΣΥΝΘΗΚΗΝ, ΤΟ ΡΩΜΑΪΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ, ΤΟΝ ΓΑΛΛΙΚΟΝ ΑΣΤΙΚΟΝ
ΝΟΜΟΝ, ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΙΔΙΩΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ]

ΜΕΛΕΤΗ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Μ. ΛΕΒΙΔΗ

Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῶν Πολιτικῶν Ὑποθέσεων

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

1912

ΠΕΡΙ ΣΧΟΛΑΖΟΥΣΩΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΥΠΗΚΩΝ

ΑΠΟΒΙΟΥΝΤΩΝ ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ.

[ΕΝ ΣΧΕΣΕΙ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΟΓΑΛΛΙΚΗΝ ΠΡΟΞΕΝΙΚΗΝ ΣΥΝΘΗΚΗΝ,
ΤΟ ΡΩΜΑΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ, ΤΟΝ ΓΑΛΛΙΚΟΝ ΑΣΤΙΚΟΝ ΝΟΜΟΝ
ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΝ]

Ἡ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Γαλλίας ὑφισταμένη Προξενικὴ Συνθήκη ὑπογραφεῖσα τῇ 7 Ἰανουαρίου 1876, διατυποῖ τὰ τῆς ἀρμοδιότητος τῶν Προξενικῶν Ἀρχῶν ἑκατέρου τῶν Κρατῶν τούτων τοῦ ἐπιλαμβάνεσθαι τῶν κληρονομικῶν ὑποθέσεων, ἐπὶ τῷ θανάτῳ ὑπηκόου τοῦ ἑνὸς, ἀποβιοῦντος ἐν τῇ τοῦ ἑτέρου χώρᾳ.

Περὶ σχολαζουσῶν κληρονομιῶν (*hereditas vacans*) δὲν περιέχεται εἰδική τις διάταξις ἐν τῇ Συνθύκῃ. Ἀλλὰ τοῦ ἀρθροῦ 14 αὐτῆς ἀναγράφοντος πρὸς τοῖς ἄλλοις ὅτι : «ἐὰν μεταξὺ τῶν κληρονομῶν τοῦ ἀποβιώσαντος ὑπάρχουσιν τινες ὧν *ἀβεβαία* ἢ ὑπαρξίς ἢ ἡ διαμονὴ *ἄγνωστος* ἢ Προξενικὴ Ἀρχὴ τοῦ Κράτους, οὗ ὁ ἀποβιώσας ἦν ὑπῆκοος, ἐπιφορτίζεται αὐτοδικαίως τὴν διαχειρίσιν καὶ ἐκκαθάρισιν τῆς κληρονομίας», ἔπεται προδήλως, (ἀφ' οὗ τὸ ἕτερον τῶν δύο Κρατῶν, ἐν ᾧ κεῖται ἡ κληρονομία δὲν ἀναμειγνύεται ἐπὶ τοῦ προκειμένου, διεκδικοῦν αὐτὸ ἀρμοδιότητα ἐπὶ τῆς προκειμένης περιπτώσεως), ὅτι τὸ Κράτος τοῦτο, δὲν διαφέρεται περὶ τοῦ *προσώπου* τοῦ κτωμένου αὐτὴν¹.

Εἰδικώτερον τὸ ὑπὸ μελέτην θέμα ἔχει οὕτω :

Δύναται νὰ περιέλθῃ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Δημόσιον ἐν περιπτώσει θανάτου ἐν Γαλλίᾳ Ἑλληνοὺς ὑπηκόου, ἡ σχολιάζουσα κληρονομία τούτου ἢ κινητὴ, ἢ κειμένη ἐν Γαλλίᾳ ;

¹ Ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ὁ κτῶμενος εἶνε ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΣ (*personnellement*) ὁ Πρόξενος (ἀρθρον 15 § 4).

Ἡ καταφατικὴ ἀπάντησις μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα περὶ τῶν ὁρισμῶν τοῦ ἄρθρου 14 τῆς Προξενικῆς Συνθήκης εἶνε ἐνδε-
δειγμένη.

Οὐχ ἥτιον ἐλλείπει κατηγορηματικῆς ἐν τῇ Συνθήκῃ ρήτρας, τὸ ζήτημα ἠμφισβητήθη πρό τινων ἐτῶν ἐν Γαλλίᾳ ἐπ' εὐκαιρίᾳ σχολαζούσης κληρονομίας τοῦ Ἑλλήνου Τ..... ἀποθανόντος ἐν τῇ ἄνω Ἐπικρατείᾳ. Καὶ μολονότι τὸ ποσὸν αὐτῆς ἦν ὅλως ἀσήμαντον, κρίνω ἀναγκασίαν τὴν εὐρυτέραν μελέτην τοῦ θέματος.

Ἡ Διεύθυνσις τῶν Δημοσίων Κτημάτων ἐν Γαλλίᾳ ἰσχυρίζετο ὅτι τοῦ ἀποβιώσαντος Τ..... μὴ ἀφήσαντος **κληρονόμους** (successibles) ἔπεται ὅτι τὸ Γαλλικὸν Κράτος γίνεται κύριος τῆς σχολαζούσης καὶ **ἀδеспότου** κληρονομίας τοῦ ἀποβιώσαντος, ἐνασκῶν οὕτω **κυριαρχικὸν δικαίωμα** (acte de souveraineté). ὅτι δὲ ὑπὸ τοὺς ὅρους τούτους δὲν ἦτο δυνατόν ὅπως Κράτος ξένον ἐνασκήσῃ ἐν Γαλλίᾳ κυριαρχικὸν δικαίωμα ἰδιοποιούμενον οὕτω κυριαρχικὸν δικαίωμα τῆς Γαλλίας τοῦθ' ὅπερ ἀπορριπτέον· ὅτι ἀφ' ἧς συμγῆς θίγεται (est en cause) ἡ ἐθνικὴ κυριαρχία ὁ κανονισμὸς δεόν νὰ καταστῇ οὐσιωδῶς πραγματικὸς (statut essentiellement réel). «Πᾶσαι αἱ ἀξίαι—ἰσχυρίζετο ἡ Διεύθυνσις τῶν Δημοσίων Κτημάτων κεῖνται ἐν Γαλλίᾳ (ont leur assiette en France) «δὲν εἶνε δυνατόν ἐλλείψει δικαιούχων οὓς ἀφῆκεν ὁ ἀποβιώσας νὰ διεκδικηθῶσιν ὑπὸ ἄλλου ἢ τοῦ Γαλλικοῦ Κράτους».

Σύμφωνος τῇ Διευθύνσει τῶν Δημοσίων Κτημάτων ἦτο ἡ Γενικὴ Διεύθυνσις αὐτῶν (Direction Générale des Domaines) ἥτις «ἐγνωμοδότη ὅτι ἡ ἐπέμβασις τοῦ Ἑλλήνου Προξένου δὲν θὰ ἐδικαιολογεῖτο εἰμὴ ὅπως καταλάβῃ τὴν κληρονομίαν εἰς λογαριασμὸν τῶν κληρονόμων, ἐὰν τοιοῦτοι ὑπῆρχον».

Ἐκ τῆς γνωμοδοτήσεως ταύτης συνάγεται ὅτι ἐν τῇ ἰδέᾳ τῆς Γ. Διευθύνσεως τῶν Δημοσίων Κτημάτων, τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος δὲν εἶχε «**κληρονομικὸν**» δικαίωμα ἐπὶ τῆς σχολαζούσης κληρονομίας τοῦ Τ..... ἀφοῦ ἐζήτει ὅπως ἡ ὑπόθεσις λάβῃ πέρας—ἐπιστρεφομένης αὐτῇ τῆς κληρονομίας ἐλλείψει κληρονόμων (successibles),—παρορῶσα τὰ ἐκ τῆς ἐν ἰσχύϊ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Γαλλίας Συνθήκης συναγόμενα,

Εἰκάζω ὅτι ὑπάρχει ἐν τούτῳ κυρίως τῷ σημείῳ ἡ παρεξήγησις καὶ θεωρῶ ἀναγκαῖον ἵνα ἐξαλείψω ταύτην.

Εἰς τοῦτο θέλει τείνει ἡ προσπάθειά μου. Διὸ θέλω περιορι-

σθῇ ἵνα ἐξειάσω τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως τῶν Δημοσίων Κτημάτων καὶ περιουσιῶν ὑπὸ τὴν ἐποψιν τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἰσχύοντος Κληρονομικοῦ Δικαίου, καθὼς καὶ—συμπληρωτικῶς ἐφ' ὅσον εἶναι ἀναγκαῖον,—τοῦ Διεθνoῦς Ἰδιωτικοῦ Δικαίου καὶ τοῦ Γαλλικοῦ θετικοῦ Δικαίου (Droit positif), καταδεικνύων ὅτι δὲν εἶνε ἀκριβὴς ἡ ἐκδοχὴ καθ' ἣν ἡ ἐν λόγῳ κληρονομικὴ περιουσία εἶναι ἀδέσποτος, ὅτι ὁ ἀποθανὼν δὲν ἀφῆκε κληρονόμους (successibles) οὐδ' ὅτι ἡ ἐπέμβασις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ἀποτελεῖ ἰδιοποίησιν κυριαρχικοῦ δικαιώματος τοῦ Γαλλικοῦ Κράτους.

Κατὰ τὸ ἐν ἰσχύϊ ἐν Ἑλλάδι Κληρονομικὸν Δίκαιον (τ. ε. Νόμοι τῶν Ρωμαίων Αὐτοκρατόρων, οἱ περιεχόμενοι εἰς τὰ Βασιλικά καὶ ἐν τῷ Ἀρμενοπούλῳ, τροποποιηθέντες μόνον ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατάρτισιν τῶν διαθηκῶν—ψήφισμα τῆς 11 Φεβρουαρίου 1830 καὶ ὁ καταργήσας τοῦτο τελευταῖος νόμος περὶ διαθηκῶν—), ἡ σχολάζουσα περιουσία «bona vacantia» δὲν εἶνε ἀδέσποτος (res nullius).

Ἴδου τί περὶ τούτου γράφει ὁ κ. Κρασσᾶς πρὶν Πρύτανις τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου (Κληρονομικὸν Δίκαιον¹, ὑπὸ τὸ κεφάλαιον: Ἐπαγωγὴ τῆς κληρονομίας (delecta hereditas)² καὶ κατ' ἑστίαις τῆς κληρονομίας ἀπὸ τῆς ἐπαγωγῆς μέχρι τῆς κτήσεως:

«Ἡ ἐκκειμένη κληρονομία (héreditas jacet)³ τοῦτέστι ἐκείνη ἣς δὲν ἐγένετο ἀποδοχὴ⁴ ἐθεωρεῖτο ἀρχῇθεν ὡς ἀδέσποτος (res nullius). ἀλλ' ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου (161-180) ἡ ἀφομοίωσις αὕτη τῆς κληρονομίας πρὸς τ' ἀδέσποτα πράγματα κατηργήθη. Ἡ δὲ κληρονομία ἐθεωρήθη ὡς σύνολόν τι (par universitatem) καί τοι μὴ ἔχον ἰδίαν προσωπικότητα (Κληρ. Δίκαιον Κρασσᾶ § 15).

Ἐπίσης ἡ κληρονομία, ἐν περιπτώσει μὴ ἀποδοχῆς (addictio) ἐθεωρήθη ὡς «ἐπέχουσα τόπον δεσπότης (pro domino habetur)

1 Ἐκδοσις πρώτη.

2 Délation d'hérédité.

3 Héredité jacente.

4 Adition.

»κατὰ συνέπειαν ἐπιδεκτικὴ προσανξημάτων.....» (ὄρα Κληρον. Δίκαιον Κρασσᾶ § 16) καὶ ἐπίσης «ὥς ἐξακολουθοῦσα τὸ πρόσω-
»πον τοῦ ἀποβιώσαντος (hereditas defuncti personam susti-
net» (Κληρ. Δίκαιον § 17).

Ἄλλος νομοδιδάσκαλος (Κ. Φρεαρίτης, πρόην Καθηγητὴς τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου) λέγει ἐν τῷ Ρωμαϊκῷ του Δικαίῳ (σελ. 944, 945, 946) προκειμένου περὶ «bona vacantia» ὅτι: ἀρχῆθεν τὸ Κράτος δὲν εἶχεν οὐδὲν δικαίωμα ἐπὶ τῆς σχολαζούσης περιουσίας θεωρουμένης ὡς πράγματος ἀδεσπότου τὸ ὁποῖον πᾶς τις ἠδύνατο νὰ καταλάβῃ..... ὅτι τὸ πρῶτον ὑπὸ τὸν Αὐγούστου, διὰ τοῦ νόμου Julia et Papia Poppaea τὸ δικαίωμα τοῦτο καταλήψεως κατηργήθη, τῶν σχολαζουσῶν περιουσιῶν ἐπαχθεισῶν εἰς τὸν λαὸν «aerarium» καὶ τέλος εἰς τὸ Δημόσιον ὡς **καθολικὸν κληρονόμον** (per universitatem successor) (Cod. lib. X. tit. 10. De bonis vacantibus—Pand. de jure fisci 44, 14, 48, 10, 49, 14. Cod. 7, 37. Just. 2, 6. L. 96 § 1, 30, 1)».

Τοιαύτη εἶνε ἡ ἔννομος κατάστασις τῆς σχολαζούσης κληρονομίας κατὰ τὸ ἐν Ἑλλάδι ἰσχύον Δίκαιον.

Δὲν θὰ ἦτο ἴσως ἀνωφελὲς νὰ μνημονεύσω καὶ ἄλλας πηγὰς γνωστὰς εἰς τοὺς ξένους.

Οὕτω ὁ Α. Accarias λέγει ἐν τῇ «Ἐπιτομῇ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου» (Précis de Droit Romain § 472 α. ὑπὸ τὸν τίτλον «bona vacantia») «Ἀρχῆθεν αἱ περιουσίαι αὗται διετέλουν ἀδέσποτοι» res nullius.

Τέλος ἐπὶ βασιλείας τοῦ Αὐγούστου ὁ περὶ ἐκπεπτωκῶτων νόμος (Lex Julia caducaria) ἐπήγαγε τὰς σχολαζούσας περιουσίας εἰς τὸν «λαόν». .. Ἐπὶ τοῦ Αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τὴν θέσιν τοῦ «λαοῦ» ἔλαβεν ὁ «Αὐτοκράτωρ» καὶ εἰς πάντα τὰ κλασικὰ κείμενα τ' ἀναφερόμενα εἰς τὰς σχολαζούσας κληρονομίας οἱ συνθέται τῶν Πανδεκτῶν ὑποκατέστησαν τὴν μνείαν τοῦ «Δημοσίου» εἰς τὴν τοῦ «λαοῦ».

Ἐν σελίδι 149, σημ. 1· ὁ Accarias προστίθησι τὰ ἐξῆς «..... Εἰς ποίαν ὁρισμένως ἐποχὴν τὸ Δημόσιον ὑποκατέστησεν ἐπὶ τοῦ προκειμένου τὸν λαὸν (aerarium); Ἄγνωστον. Βασιζόμενοι ἐπὶ διατάγματος (rescrit) τοῦ Μάρτου Αὐρηλίου καταχωρισθέντος εἰς τὰς Εἰσηγήσεις (Institutes § 1. De eo cui lib. caus III. II.) δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν ὅτι ἡ ὑποκατάστασις αὕτη εἶχεν ἤδη

συντελεσθῇ ἐπὶ τοῦ ἡγεμόνος τούτου. Ἄλλ' οὐδὲν ἀποδεικνύει ὅτι ἐνταῦθα ὅπως καὶ ἐν ἄλλοις κειμένοις, ἡ λέξις Δημόσιον (fiscus) δὲν ἀνήκει τῷ Ἰουστιανῷ».

Κατεδείχθη ἐκ τῶν ἄνωθι ἐκτεθέντων ὅτι αἱ σχολάζουσαι κληρονομίαι δὲν εἶνε ἀδέσποτοι¹ κατὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς Γ. Διευθύνσεως τῶν Δημ. Κτημάτων.

Ἄλλως τε, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις δὲν κτᾶται ἐξ ἀδιαθέτου τὴν σχολάζουσαν κληρονομίαν ὑπὸ τὸν αὐτὸν τίτλον ὑφ' ὃν τὸ Γαλλικὸν Κράτος κατὰ τὸν Ἀστικὸν Κώδικα. Κατὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον (ἄρθρ. 798) τὸ Γαλλικὸν Κράτος «ἔρχεται τελευταῖον ὡς κληρονόμος ἑκτροπος (successeur irrégulier), οὐ τὸ δικαίωμα εἶνε μᾶλλον δικαίωμα κατοχῆς ἐπὶ ἀδεσπότην πραγμάτων ἢ ἀληθὲς δικαίωμα κληρονομικὸν ἢ εἶνε, (ἄρθρ. 713,) εἶδος κατασχέσεως (main-mise) ἐπὶ ἀδεσπότην» (Ὁρα Διεθνὲς Ἰδιωτ. Δίκαιον A. Weiss. σελ. 839 καὶ 850).

Ἐν ᾧ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος θεωρεῖται κατὰ τοὺς ἐν ἰσχύι νόμους—ὡς νόμιμος κληρονόμος (héritier légitime) τῶν σχολάζουσων κληρονομικῶν περιουσιῶν.

Ἴδου ἡ περὶ τούτου γνώμη τῶν ἄνω μνησθέντων Ἑλλήνων Νομομαθῶν, Καθηγητῶν τοῦ Ἑθνικοῦ Πανεπιστημίου. Ὁ Φρεαρίτης (Ρωμ. Δίκαιον) λέγει ὑπὸ τὸν τίτλον «de bonis vacantibus» cod. lib. X. tit 10...ὅτι «..... τὸ Δημόσιον θεωρεῖται ὡς καθολικὸς κληρονόμος, (per universitatem successor) (Πανδεκ. de jure fisci 44, 14, 48, 10, 49, 14. Κωδ. 7, 37. Ἰουστ. 2. 6. L 96 § 1. 30. 1.) ἐπὶ δὲ τῆς Βασιλείας τοῦ Κωνσταντίνου, τοῦ Θεοδώρου II καὶ τοῦ Βαλεντινιανοῦ III ἀνεγνωρίσθησαν ἐπίσης κληρονομικὰ δικαιώματα ἐπὶ τῶν σχολάζουσων κληρονομιῶν εἰς διάφορα σωματεῖα ὅταν μέλος αὐτῶν ἀπέθνησκεν ἐξ ἀδιαθέτου: (legio, vexillatio κλπ.).

Ἐπίσης ὁ Α.Κρασσᾶς λέγει: ἡ σχολάζουσα κληρονομία «bona vacantur» ἐπάγεται εἰς τὸ Δημόσιον τὸ ὅποιον ὑπὸ τὴν ιδιότητα κληρονόμου² ἔχει τὴν περὶ κλήρου ἀγωγὴν (héréditatis peti-

1 «Des biens sans maître».

2 Héritier.

tio)¹, ὑποχρεοῦται εἰς ἐκτέλεσιν τῶν κληροδοτημάτων (legs) καὶ εἰς ἀποδοχὴν τῆς κληρονομίας συμφώνως πρὸς τὸ Πηγασιανὸν Δόγμα².... Τὸ Δημόσιον ἔχει τὸ Φαλκίδιον τέταρτον καὶ ὅπως πᾶς ἄλλος κληρονόμος εἶναι ὑπεύθυνον διὰ τὰ χρέη τῆς κληρονομίας ἀπέναντι τῶν δανειστῶν» (ὅρα Κρασσᾶ Κλ. Δίκ. § 188, 339 καὶ 448).

Ὅθεν

1) Ἡ περὶ κλήρου ἀγωγὴ (hereditatis petitio) δὲν χορηγεῖται ἢ μόνον εἰς τοὺς κληρονόμους τοὺς ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου, κατὰ τε τὸ ἀστικὸν καὶ τὸ Πρωτοπρωριανὸν Δίκαιον (Α. Κρασσᾶ. Κλ. Δίκ. § 339.—Φρεαρίτη Ρωμ. Δίκ. σελ. 863.—Α. α. 1.—Accarias τομ. II σελ. 999. ἐνθα λέγει ὅτι ἡ hereditatis petitio

1 Action en pétition d'hérédité.

2 Ὁ Ἰουστινιανὸς κατήργησε τὸ Πηγασιανὸν Δόγμα (S. C. Pégasien) ἀφῆσας μόνον ἐν ἰσχύϊ τὸ Τρεβελλιανὸν [Trébellien]—προγενέστερον τοῦ Πηγασιανοῦ. Ἀλλ' ὁ νεωτερισμὸς του περιορίσθη εἰς τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ Πηγασιανοῦ καὶ εἰς τὴν μεταφορὰν τῶν ἐγγράφων διατάξεων του εἰς αὐτὸ τὸ Τρεβελλιανὸν (Accarias) τομ. I § 407—Πρβλ. Α. Κρασσᾶ Κληρονομ. Δίκ. § 439.—Φρεαρίτην Ρ. Δίκαιον 931.—Εἰσηγήσεις (Institutes) τοῦ Ἰουστινιανοῦ ὑπὸ Α. Μ. de Courroy τομ. II 789, 793, 795—).—Τὰ καταπιστεύματα ἐγκαθίστανται ὡσαύτως ἄνευ διαθήκης (Accarias, Précis de Droit Romain. Τομ. I σελ. 943, lib II, tit. XIII § 10). Τὰ καταπιστεύματα καταλείπονται ab intestat. ἐν ᾧ τὰ κληροδοτήματα (legs) καταλείπονται μόνον, διὰ διαθήκης Institutes de Justinien ὑπὸ Α. de Courroy 799, 800, 778 (σελ. 262) 801.—Ἐπὶ τῆς ιδιότητος τοῦ καταπιστευματοδότου. («Fiduciarius»)—ιδιότητος κληρονόμου—καὶ τῆς τοῦ καταπιστευματοδόχου ὅρα: (Institutes de Justinien ὑπὸ Α. de Courroy, 784, 785, 786, 791, 796 (σελ. 278) 799 (Σελ. 280) 800—Φρεαρίτην. Ρωμ. Δ. σελ. 931 σημ. α «ὁ καταπιστευματοδότης ἐνασκεῖ ἐπὶ τοῦ καταπιστεύματος πρὸ τῆς ἀποδόσεως αὐτοῦ πάντα τὰ δικαιώματα κληρονόμου. Σελ. 27 § 7 f. ht. 361. L. 22 13,5—L. 73 pr. ht. L. 21, pr. 461.—L. 104 de sol 46, 3. l. 18, pr. § 2.—L. 27 § 1 ht—L. 83 pr. de leg. III.—L. 3 § 3, 4 Cod. 6. 43—L. 120. § 1 de leg. I. L. II Cod. 6. 11.—L. 22 § 3 ht. L. 22 § 4 ht, Novel 39. 1—Μάλιστα δὲ καὶ μετα τὴν ἀπόδοσιν τοῦ καταπιστεύματος ὁ καταπιστευματοδότης ἦν κληρονόμος. § 3 J. ht.»).

δὲν ἀνήκει ἢ τῷ κληρονόμῳ τὸ μὴ κατέχοντι L. 1 § 1 Famil. er-
cisc. X. 2).

2) Τὸ βάρος τῶν κληροδοτημάτων ἐπιβάλλεται μόνον τῷ
κληρονόμῳ («la charge des legs ne peut tomber que sur
l'héritier» Iustit. Just. ὑπὸ Α. de Courroy § XI καὶ XIII σελ.
281).

3) Τὸ δικαίωμα φαλκιδεύσεως τοῦ Φαλκιδίου τετάρτου ἀνή-
κει μόνον εἰς τοὺς κληρονόμους ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου (L.
18, pr. ht.) ἐπίσης εἰς τοὺς κληρονομικοὺς διαδόχους τούτων
(L. 10 Cod. ht).

Κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν δίκαιον (ἐν ἰσχύϊ ἐν Ἑλλάδι) δύο εἰσὶν αἱ
κατηγορίαι τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς ἡ «συνήθης» successio
ordinaria) βασιζομένη ἐπὶ τῆς συγγενείας καὶ ἡ «ἐκτακτος» (suc-
cessio extraordinaria) ἐρχομένη ἀμέσως μετὰ τὴν πρώτην. Τὸ
Δημόσιον δὲ «κληρονομεῖ» τελευταῖον, δυνάμει τῆς «ἐκτάκτου δια-
δοχῆς» (extraordinaria) L. 1, 4, 5. Cod. 10, 16. L. ult 38. 9.

Κατὰ συνέπειαν ὁ Τ.... δὲν ἀπεβίωσεν ἄνευ κληρονόμου (suc-
cessible) κατὰ τὸ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον, ἀφοῦ τὸ Ἑλληνικὸν Κρά-
τος ὑπείσέρχεται εἰς τὴν σχολάζουσαν κληρονομίαν ἐν τῇ ιδιότητι
κληρονόμου. Μάλιστα δὲ καὶ ἐὰν κατὰ τὸν Accarias ἐδεχόμεθα
ὅτι τὸ Δημόσιον δὲν ὑπείσέρχεται εἰς τὴν σχολάζουσαν κληρονομίαν
ἐν τῇ ιδιότητι κληρονόμου—κατὰ τὴν ἀρχικὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως—
(τοῦτέστι: συνέχισις τοῦ προσώπου τοῦ ἀποβιώσαντος ἐν τῷ προ-
σώπῳ τοῦ κληρονόμου), κτᾶται οὐχ ἥττον τὴν κληρονομίαν ὑπὸ
τὸν αὐτὸν τίτλον ὅφ' ὃν καὶ πᾶς ἄλλος νόμιμος κληρονόμος· διότι
κατὰ τὸ τελευταῖον στάδιον τῆς νομοθεσίας κατὰ τὸν αὐτὸν Acca-
rias οὐδεὶς τῶν κληρονόμων συνεχίζει ἢ διαδέχεται τὸν ἀποβιώ-
σαντα ἐν τῷ **προσώπῳ αὐτοῦ** ἀλλ' εἰς τὴν **περιουσίαν** τοῦ ἀποβιώ-
σαντος—Τῷ ὄντι, λέγει ὁ συγγραφεὺς οὗτος ὅτι «ἡ ἀποδοχὴ τοῦ
»Δημοσίου δὲν καθιστᾷ αὐτὸ οὔτε κληρονόμον (héritier) οὔτε
»διακάτοχον (bonorum possessor)· διαδέχεται μὲν τὸν θανόντα
»ἀλλ' εἰς τὴν περιουσίαν οὐχὶ δ' εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ». Ἄλλ'
οὐχ ἥττον ἐν τῷ ἐπομένῳ κεφαλαίῳ ἐνθα πραγματεύεται περὶ τοῦ
νέου τρόπου διαδοχῆς προστιθεμένου εἰς τοὺς προγενεστέρους
παρὰ τοῦ Μάρκου Αὐρηλίου, ἥτοι τῆς «addictio bonorum»

λέγει (Précis de Droit Romain τομ. II σελ. 158) ὅτι «τὸ Δημόσιον τὸ ὁποῖον εἰσέρχεται εἰς τὴν διακατοχὴν κληρονομίας ἐγκαταλειμμένης εἶνε καὶ αὐτὸ [ὅπως ὁ κληρονόμος, ὅπως ὁ διακάτοχος, bonorum possessor] διάδοχος [successeur].... ὅτι (σελίς 158, σημ. 1) «ἐμποδίζει τὴν «bonorum addictio libertatum conservandarum causa» ὅπως καὶ πᾶς ἄλλος διάδοχος (successeur) ἐξ ἀδιαθέτου.—Ἴδου ἐπακριβῶς ποία ἡ παρὰ τοῦ Accarias διδομένη ἐρμηνεία τῆς λέξεως κληρονόμος (héritier). [Ἀνωτ. τόμ. 1, 715, 716]: «Ὀλίγον κατ' ὀλίγον χάρις εἰς τὴν βαθμιαίαν ἀχρηστίαν καὶ ἐν τέλει εἰς τὴν κατάργησιν τῶν «Sacra privata» ἡ ἐννοια αὕτη τῆς κληρονομίας στενοῦται ἢ μᾶλλον εἰπεῖν καθίσταται διανγεστέρα; πράγματι περὶ τὸ τέλος τῆς κλασικῆς ἐποχῆς ὁ κληρονόμος δὲν συνεχίζει πλέον τὸ πρόσωπον τοῦ ἀποβιώσαντος εἰμὴ ἐν σχέσει πρὸς τὰ δικαιώματά του καὶ τὰς χρηματικὰς ὑποχρεώσεις του, ἐπὶ δὲ τῶν Χριστιανῶν Αὐτοκρατόρων τὸ τέως πράγματι ὑφιστάμενον ὑφίσταται δικαίῳ, οὕτως ὥστε κατὰ τὸ τελευταῖον στάδιον τῆς νομοθεσίας κληρονόμος εἶνε ἀπλῶς ὁ διαδεχόμενος τὸν ἀποβιώσαντα εἰς τὴν οὐσίαν αὐτοῦ.».—Ὁ ὁρισμὸς οὗτος ἀνταποκρίνεται τελείως πρὸς ὅ,τι προεξέθεσα περὶ τῆς ἰδιότητος κληρονόμου ἦν τὸ ἐν ἰσχύϊ Δίκαιον ἐν Ἑλλάδι προσδίδει εἰς τὸ Κράτος ἐπὶ τῶν σχολάζουσων κληρονομιῶν.

Ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι τὸ Δίκαιον τοῦτο ἐφαρμόζεται ἐπὶ τῆς κληρονομίας τοῦ Τ.... δέον νὰ ἐφαρμοσθῇ αὐτὸ τοῦτο καθ' ὅλα τὰ στάδια αὐτῆς ἥτοι κατὰ τὴν ἐπαγωγὴν, τὴν ἀποδοχὴν, τὴν ὑπεισέλευσιν, τὴν παραίτησιν, τὰς προθεσμίας, τὴν ἱκανότητα τοῦ κληρονομεῖν, τὴν ἀναξιότητα κλπ.¹ Τοῦτ' αὐτὸ δέον νὰ ἰσχύσῃ προκειμένου περὶ παραγραφῆς.

Τούτων οὕτως ἐχόντων δὲν εἶνε ἴσως ἄσκοπον νὰ ἐκθέσω συνοπτικῶς πρὸς γενικωτέραν ἀποσκόπησιν, ποῖοι εἰσὶν οἱ τοῦ θέματος ὁρισμοὶ τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου.

¹ Délation, adition, acceptation, répudation d'hérédité, délais, capacité d'hériter (capere posse) indignité etc.

Κατὰ τὸ Διεθνὲς Δίκαιον «ὁ προσωπικὸς νόμος ἢ ἐθνικὸς (Loi personnelle, nationale) τοῦ ἀποβιώσαντος ῥυθμίζει τὰ τῆς μεταβιβάσεως τῆς κληρονομίας» [Διεθνὲς Ἰδιωτικὸν Δίκαιον ὑπὸ Weiss, σελὶς 836].

Οὐχ' ἦττον ὑπάρχει καὶ ἕτερον σύστημα. Συγγραφεῖς τινες [doctrine statutaire] δίδουσι τὴν προτίμησιν εἰς τὸν νόμον τοῦ τόπου ἐνθα κεῖται ἡ περιουσία [lex rei sitae]. ἕτεροι δὲ διακρίνουσι μεταξὺ ἀκινήτων καὶ κινητῶν. Μεταξὺ τῶν τῆς τελευταίας κατηγορίας συγγραφέων οἱ νεώτεροι καίτοι δεχόμενοι ὡς σύμφωνον πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος τὴν διάκρισιν μεταξὺ ἀκινήτων καὶ κινητῶν ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ἐφαρμοστέου νόμου ἐπὶ τῆς μεταβιβάσεως αὐτῶν λόγῳ θανάτου, ὑπάγουσι τ' ἀκίνητα οὐχὶ πλέον εἰς τὸν νόμον τῆς κατοικίας τοῦ ἀποβιώσαντος ἀλλ' εἰς τὸν τῆς πατρίδος αὐτοῦ [Loi nationale] [Ὅρα περὶ τούτου: Conclusions de M. l'Avocat Général Aubepin à la Cour de Paris [Δ. Ρ. 1872. 2. 65]. Renault ἐν τῷ Journal du Droit International privé 1875 σελ. 342, Laurent ἐν τῷ Journal de Droit Int. Privé τομ. II σελ. 289. Roujeot de Lioncourt ἐπίσης σελ. 202. [Weiss Droit International privé σελ. 834].

Ἄλλ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ κινητά, οἱ ἡγέται τῶν δύο τούτων συστημάτων δίδουσι τὴν προτίμησιν εἰς τὸν ἐθνικὸν νόμον τοῦ ἀποβιώσαντος. Ὅντως ὁ Weiss, λέγει [Διεθνὲς Ἰδ. Δίκαιον σελ. 846]: «Κυρίως εἰπεῖν μόνον ὡς πρὸς τὴν ἀκίνητον κληρονομικὴν περιουσίαν διαφωνοῦμεν πρὸς τοὺς δοξάζοντας τὴν καταστατικὴν θεωρίαν (doctrine Statutaire) ἀφ' οὗ οἱ αὐθεντικώτεροι ἀντιπρόσωποι ταύτης δέχονται τὴν μεταβίβασιν τῶν κινητῶν κατὰ τὸν προσωπικὸν νόμον τοῦ ἀποβιώσαντος.»

Ὁ αὐτὸς λέγει ἐν σελ. 835 ὅτι «Μόνον ἀβεβαιότης ὑπάρχει ἐν τῇ καταστατικῇ θεωρίᾳ (doctrine statutaire). Ἡμεῖς δὲ—μετὰ πολλῶν ἄλλων συγγραφέων—ἀσπάζόμεθα τὸ σύστημα ὃ διέπει κατ' ἀρχὴν δυνάμει τοῦ προσωπικοῦ ἢ ἐθνικοῦ νόμου τοῦ ἀποβιώσαντος τὴν κληρονομίαν, οἰαδήποτε καὶ ἂν ἡ «ἡ συγκρότησις αὐτῆς (κίνητα ἢ ἀκίνητα) ἢ ἡ κατάστασίς της», [ὅρα Weiss Ἀνωτ. σελ. 836, 2].

Ἐπάγεται δ' ὁ εἰρημένος συγγραφεὺς (ἐν σελίδι 838) ὅτι «τὸ σύστημα ἡμῶν ἔχει υἱοθετήσῃ ρητῶς ὁ ἰταλικὸς νόμος [Ἀστ. Κωδ. [ἄρθρ. 8] καὶ ὁ Ἀστικὸς Κώδιξ τοῦ καντονίου τῆς Ζυρίχης [ἄρθρ.

3 § 2].—Ἡ δὲ γερμανικὴ καὶ ἡ ἰσπανικὴ νομολογία τὸ αὐτὸ καθιέρωσαν σύστημα. Τέλος τὸ Ἰνστιτοῦτον τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου [Institut de Droit International] ἔδωκεν εἰς τοῦτο τὴν ὑψηλὴν του κύρωσιν διὰ ψήφου».

Τὸ κατὰ τὸ ἔτος 1880 ψήφισμα τοῦ Institut de Droit International τῆς Ὁξφόρδης ἔχει οὕτω: «ἡ διαδοχὴ εἰς τὸ σύνολον κληρονομικῆς οὐσίας ρυθμίζεται, ὅσον ἀφορᾷ τὸν καθορισμὸν τῶν κληρονόμων [*détermination des personnes successibles*], τὴν ἔκτασιν τῶν δικαιωμάτων των, τὰ ὅρια τῆς νομίμου μοίρας, καὶ τὸ ἔγκυρον τῶν διατάξεων τελευταίας βουλήσεως, ὑπὸ τοῦ Νόμου τοῦ Κράτους εἰς ὃ ἀνήκεν ὁ ἀποδιώσας ἐπικουρικῶς δὲ ὑπὸ τῶν νόμων τῆς κατοικίας του οἷονδῆποτε καὶ ἂν ἡ τὸ εἶδος τῆς περιουσίας καὶ ἡ χώρα ἔνθα κεῖται αὕτη».

Τὸ αὐτὸ Ἰνστιτοῦτον ἐψήφισεν ὅτι «ἡ κατάστασις (*état*) καὶ ἡ ἱκανότης (*capacité*) προσώπου τινος κανονίζονται ὑπὸ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους εἰς ὃ ἀνήκε ὡς ὑπήκοος αὐτοῦ. Ὅταν πρόσωπόν τι δὲν ἔχῃ γνωστὴν ὑπηκοότητα ἡ κατάστασις του καὶ ἡ ἱκανότης του κανονίζονται ὑπὸ τῶν νόμων τῆς κατοικίας του».

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἱκανότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους τοῦ κληρονομῆσαι τὸν περὶ οὗ τὸ θέμα. Τ. παραπέμπω εἰς τὸν Weiss (*Droit International Privé* σελ. 847) ὅστις λέγει «ὁσάκις πρόκειται νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ ἱκανότης τῶν προσώπων τῶν κεκλημένων εἰς κληρονομικὴν διαδοχὴν δὲν πρέπει πλέον νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψει ὁ προσωπικὸς νόμος (*Loi personnelle*) ἀλλ' ὁ νόμος τοῦ κληρονόμου». Ἐπὶ τοῦ προκειμένου, κληρονόμους τοῦ ἀποβιώσαντος Τ. . . εἶναι τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος. Ἐπομένως δέον νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὁ Ἑλληνικὸς νόμος ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἱκανότητα τοῦ κληρονομεῖν.

Οὐδεὶς δὲ λόγος ἀναξιότητος, ὡς εἶκός, ὑπάρχει δυνάμενος ν' ἀποκλείσῃ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος τῆς εἰς αὐτὸ ἐπαγομένης κληρονομίας ὡς δ' ὁ Weiss λέγει (*Droit International. Pr.* σελ. 848): «καὶ πάλιν ὁ προσωπικὸς νόμος, (*loi personnelle* τοῦ κληρονόμου) θέλει ληφθῇ ὑπ' ὄψιν πρὸς καθορισμὸν τοῦ ζητήματος ἐὰν ὑπάρχωσιν ἢ οὐ λόγοι ἀναξιότητος (*indignité*) ἐναντίον τοῦ κληρονόμου ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐν Γαλλίᾳ κεκλιμένην κληρονομίαν».

Οὐδ' ὑπάρχει λόγος δημοσίας τάξεως Διεθνοῦς Δικαίου κατὰ τῆς ἐκδοχῆς ἡμῶν. Χωρεῖ ἐπὶ κλήσις διεθνοῦς δημοσίας τάξεως,

προκειμένου περί κινητῆς κληρονομίας, ἐναντίον τῆς ἐφαρμογῆς ξένου νόμου ἀνηθίκου (ὅρα Weiss. Droit Int Priv. Σελ. 847) ἢ ἀντικειμένου εἰς τὰ συμφέροντα τῆς κοινωνίας (σελ. 848,849).

Ἰδίᾳ δὲ λέγει ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς (σελὶς 835): «Εἶνε ἀνακριβὲς τὸ λέγειν ὅτι κατὰ τὸ σύγχρονον δίκαιον τὸ ὁποῖον χειραφετεῖται ὁσημέρᾳ τῆς ἐπιρροῆς τῶν φεουδαρχικῶν ἰδεῶν, πᾶσα κληρονομικὴ διαδοχὴ εἶνε αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν νόμος πολιτικὸς (une loi politique), νόμος δημοσίας διεθνoῦς τάξεως (une loi d'ordre public international)».

Κατὰ συνέπειαν δὲν μοὶ φαίνεται εὐλόγος ὁ ἰσχυρισμὸς ὅτι ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἐλληνικοῦ νόμου ἐπὶ τῆς κληρονομικῆς διαδοχῆς τοῦ Τ..... προσβάλλει τὴν ἐθνικὴν κυριαρχίαν τοῦ Γαλλικοῦ Κράτους.

Τὸ θετικὸν Γαλλικὸν Δίκαιον (droit positif français) ἀντίκειται εἰς τὴν περὶ τοῦ ὑπὸ μελέτην θέματος γνώμην μου ;

Ὁ Weiss ἵπαντᾷ εἰς τοῦτο ὡς ἑξῆς : (Droit Int. Privé. σελ. 837) : «Μάτην θ' ἀντιτάξωσιν ἡμῖν ὅτι : ἐὰν ἡ παραδοχὴ τῆς θεωρίας σας εἶνε ἀποδεκτὴ κατὰ θεωρίαν καὶ ἐν τῇ νομοθεσίᾳ, ἔχει ἐναντίον τῆς τὸ θετικὸν Γαλλικὸν Δίκαιον. Διότι τὸ ἄρθρον 3 § 2 τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος ἐξ οὗ ἡ νομολογία πειρᾶται ν' ἀρυσθῇ ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς διακρίσεως ἣν ὁμοῦ μετὰ τῶν ὁπαδῶν τῆς καταστατικῆς θεωρίας (doctrine statutaire) ποιεῖται μεταξὺ τῶν ἀκινήτων καὶ τῶν κινητῶν πραγμάτων τῆς κληρονομίας, δὲν λύει ποσῶς τὸ ζήτημα ὑπὲρ αὐτῶν.—Εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπιμείνωμεν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ; Ἐπίσης τὸ ἄρθρον 2 τοῦ Νόμου τῆς 19 Ἰουλίου 1819 τὸ ὁποῖον παρᾶχωρεῖ ἐν εἴδει ἀποζημιώσεως εἰς τὸν Γάλλον τὸν ἀποκλειόμενον τῆς διανομῆς κληρονομικῶν πραγμάτων κειμένων ἐν τῷ ἐξωτερικῷ, προαφαίρεσι (prélèvement) ἐπὶ τῶν ἐν Γαλλίᾳ κειμένων, δὲν λύει ποσῶς τὸ ζήτημα ἐὰν δεόν κατὰ τὸν γαλλικὸν νόμον μᾶλλον ἢ κατὰ τὸν ἀλλοδαπὸν νὰ γίνῃ ἡ μεταβίβασις (dévolution) τῶν τελευταίων τούτων κληρονομικῶν πραγμάτων· τοῦτο εἶνε ζήτημα ξένον ὅλως πρὸς τὰ τῆς συγκρούσεως τῶν νόμων (conflit des lois).»

Ἡ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Γαλλίας Προξενικὴ Συνθήκη, οὐδὲν ἄλλο ἐνέχει ἢ ἐπικύρωσιν τῶν ἄνωθι ἐκτεθεισῶν ἀρχῶν τοῦ Διεθνoῦς Δικαίου· ὁ τυχὸν ἐνδεχόμενος ἰσχυρισμὸς καθ' ὃν τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος δὲν μνημονεύεται ῥητῶς, ὥς κληρονόμος (succesble) ἐν τῇ διαθήκῃ ταύτῃ, φαίνεται μοι, ὥς προεῖπον, ἀσύμφωνος πρὸς τὸ κείμενον καὶ τὸ πνεῦμα τῶν διατάξεών της.—Περιορίζομαι ἐνταῦθα νὰ εἰπῶ ὅτι ἐὰν τοιοῦτος ἰσχυρισμὸς ἦτο βάσιμος, οὔτε τὸ Γαλλικόν, οὔτε τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος θὰ ἠδύναντο νὰ κληρονομήσωσιν ἐν γένει ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Συνθήκης μόνης, οὐδὲ καὶ διὰ διαθήκης, τοῦτο μὲν Ἑλληνα ὑπήκοον ἀποβιώσαντα ἐν Γαλλίᾳ, ἐκεῖνο δὲ Γάλλον ὑπήκοον ἀποβιώσαντα ἐν Ἑλλάδι. Ἡ ἀντίθετος θεωρία θὰ εἶχεν ἔτι ἀνωμαλωτέρας συνεπείας. Οὔτω π. χ. Ἑλλήν ὑπήκοος ἀποθνήσκων ἐκτὸς τοῦ Γαλλικοῦ ἐδάφους (ἐν Ἑλλάδι, ἐν Αὐστρίᾳ κλπ.) ἐγκαθιστᾷ διὰ διαθήκης κληρονόμον τοῦ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος. Ἡ κληρονομία σύγκειται ἐκ κινητῶν κειμένων ἐν Γαλλίᾳ· κατὰ τὴν ἀντίθετον θεωρίαν, ἡ κινητὴ αὕτη κληρονομία θὰ περιήρχετο εἰς τὸ Γαλλικὸν Κράτος. Διότι ποῦ τῆς Συνθήκης ἀναφέρεται ῥητῶς ὅτι τὸ Ἑλληνικὸν ἢ τὸ Γαλλικὸν Κράτος δύνανται νὰ ᾧσι κληρονόμοι; Ἐπίσης δὲ τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος θὰ ἐκληρονόμει τὴν οὐσίαν Γάλλου ὑπήκοου ἀποθανόντος ἐν Ἑλλάδι ἢ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ εἰς συνέκειτο ἐκ κινητῶν κειμένων ἐν Ἑλλάδι!

Ἀξιοσημεῖωτον εἶνε ὅτι ὁ Weiss ἐπικαλεῖται προκειμένου περὶ τῶν ἀρχῶν ἃς πρεσβεύει ἀπόφασιν αὐτῆς τῆς Γεν. Διευθύνσεως τῶν Δημοσίων Κτημάτων τῆς 10 Ὀβρίου 1878 [Weiss Droit Intern Pr. σελ. 850]¹.

Ἄλλως τε ἡ εἰδικὴ περίπτωσις τῆς κληρονομικῆς διαδοχῆς οἷα ἢ τῆς διαδοχῆς τοῦ Τ. . . ἐκ μέρους τοῦ Ἑλλήν. Δημοσίου προβλέπεται ἔτι θετικώτερον ὑπὸ τοῦ Διεθ. Δικαίου. Οὔτω ὁ Weiss δὲν παραλείπει νὰ πραγματευθῇ τοιαύτην τινα περίπτωσιν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὑπὸ τῶν αὐθεντικωτέρων νομομαθῶν υἰοθετηθέντος

¹ Instructions du Directeur G^l des Domaines du 10 8bre 1878.—Journal du Droit International Privé 1879 P. 321. Contra, Savigny op. cit. t. VIII § 337. Antoine op. cit. p. 90. Cf. Déclaration interprétative de la Convention Consulaire franco-brésilienne du 21 Juillet 1866 § 17. «Si la succession d'un sujet de l'une des deux parties contractantes mort ab intes-

συστήματος, δίδει εἰς αὐτὴν λύσιν σύμφωνον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἐκείνη ἣν ἐξέθηκα.

« Ἄς ὑποθέσωμεν (λέγει ἐν σελίδι 850 ὅτι ὁ ἀποβιώσας δὲν ἀφῆκε κληρονόμους (au degré successible) λόγῳ συγγενείας ἢ γάμου (conjoins) καὶ ὅτι κατὰ τὸν ἐθνικὸν νόμον ὡς ἐπίσης καὶ κατὰ τὸν κανόνα *lex rei sitae*, ἡ κληρονομία δεόν νὰ περιέλθῃ εἰς τὸ Κράτος. Ποῖον θὰ ἦνε τὸ Κράτος τοῦτο ; Ἐκεῖνο μεθ' οὗ συνεδέετο ὁ ἀποβιώσας λόγῳ τῆς ἰθαγενείας του ἢ ἐκεῖνο ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τοῦ ὁποίου κεῖνται τὰ κληρονομικὰ πράγματα ;

Ἡ εἰς τὸ πρόβλημα τοῦτο δοτέα ἀπάντησις ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἰδιότητος ἣν ἔχει τὸ Δημόσιον προσερχόμενον εἰς τὴν κληρονομίαν (du caractère que l'on attribuera au Fisc venant à une succession). — Ἐὰν δηλαδή, τὸ Κράτος θεωρῆται ὡς ἀληθὴς κληρονόμος (véritable héritier) οὗ τὰ δικαιώματα εἶνε ἴσα πρὸς τὰ τοῦ συγγενοῦς κληρονόμου ἢ τὰ τοῦ λόγῳ γάμου τοιούτου, δεόν νὰ ἐφαρμοσθῇ ὁ προσωπικὸς νόμος τοῦ ἀποβιώσαντος¹, κατὰ συνέπειαν θὰ κληρονομήσῃ ταῦτα τὸ Κράτος ἐξ οὗ προσωπικῶς ἡρτῆται ἐὰν δύναται τοῦτο νὰ κληρονομήσῃ ἐν Γαλλίᾳ¹. Τοῦναντίον ἐὰν ἡ πρὸς τὸ Δημόσιον παραχώρησις κληρονομικῶν πραγμάτων παντὸς προσώπου ἀποθανόντος ἀδιαθέτου, θεωρεῖται ὡς εἶδος κατοχῆς (occupation), κατασχέσεως (main mise) πραγμάτων ἀδεσπότην (sans maître) συμφώνως πρὸς τὴν ἀρχὴν τὴν τεθειμένην ἐν τῷ ἄρθρῳ 713 τοῦ Γαλλικοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος, ὁ ἐφαρμοστέος νόμος εἶνε ὁ *lex rei sitae* ἢ δ' ἐφαρμογὴ τούτου ἐπιβαλλομένη πρὸς τὸ συμφέρον τῆς κυριότητος ὑπὸ λόγων δημοσίας διεθνoῦς τάξεως ἐπιφυλάττει τὰ εἰς τὴν κληρονομίαν ἀκίνητα πράγματα εἰς τὸ Κράτος ἐντὸς τοῦ ἐδάφους τοῦ ὁποίου κεῖνται ».

Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν εἰς τὰ Διεθνῇ Συνέδρια τῆς Ἀγῆς θεσπισθέντων

tat sur le territoire de l'autre vient à tomber en deshérence c'est à dire s'il n'y a ni conjoint survivant ni héritier au degré successible, la succession tant mobilière qu'immobilière doit être dévolue à l'état sur le territoire duquel il est mort.—»

1 Ἐπὶ τῆς κληρονομίας Τ. . . . ὁ ἐλληνικὸς νόμος.

2 Παράβαλε τὰ περὶ ἰκανότητος τοῦ κληρονόμου λεχθέντα.

-καίτοι μὴ λαβόντων ἔτι ὁριστικὸν κύρος—περὶ κληρονομικοῦ δικαίου τὰ αὐτὰ συνάγονται πορίσματα. Ἐν τῷ τρίτῳ Διεθνεῖ Συνεδρίῳ τῆς Ἀγῆς ὑπεβλήθη Σχέδιον Συμβάσεως, ἀναθεωρηθὲν ἐν τῷ τετάρτῳ Συνεδρίῳ καὶ ὑπογραφὴν ὑπὸ τινων Δυνάμεων καθ' ὃ προσδιορισμὸς τῶν καλουμένων εἰς τὴν κληρονομικὴν διαδοχὴν, τῆς τάξεως κλπ. ὑπόκεινται εἰς τὸν νόμον τῆς ἰθαγενείας τοῦ κληρονομουμένου, τὰ δὲ κληρονομικὰ πράγματα περιέρχονται εἰς τὸ Κράτος ἐνθα κεῖνται, μόνον μὴ ὑπάρχοντος δικαιούχου ἐκ διαθήκης ἢ κληρονόμου ἐξ ἀδιαθέτου, κατὰ τὸν Νόμον τῆς ἰθαγενείας τοῦ κληρονομουμένου¹.

Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω ἐκτεθέντων ἔπεται ὅτι ἐπὶ τῆς κληρονομικῆς διαδοχῆς τοῦ Τ....ἐφαρμόζεται ὁ ἑλληνικὸς Νόμος.—Διότι τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος δὲν προσέρχεται εἰς τὴν σχολάζουσαν κληρονομίαν ὑφ' οὗς ὄρους τὸ Γαλλικὸν Κράτος τὸ ὁποῖον ἐξασκεῖ δικαίωμα κατοχῆς κατὰ τὸν Ἀστικὸν Κώδικα ;² τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος εἶνε κληρονόμος τῆς σχολάζουσας κληρονομίας ὡς πᾶς ἀπλοῦς ιδιώτης, ἡ σχολάζουσα κληρονομία δὲν εἶνε τι ἀδέσποτον.—Τ' ἀνωτέρω ἐκτεθέντα ἀποκλείουσιν ἐπίσης πᾶν στοιχεῖον δυνάμενον νὰ δημιουργήσῃ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς πραγματικῆς καταστάσεως (*statut réel*), φρονῶ δ' ὅτι ἀρκοῦσιν ὥπως διασκεδάσωσι πάντα δισταγμὸν ὃν, ἴσως εὐλόγως, ἡδύνατο νὰ γεννήσῃ ἡ ἔλλειψις ἐν τῇ ἑλληνογαλλικῇ Συνθήκῃ ῥητῆς ῥήτρας περὶ τῆς κληρονομικῆς ιδιότητος τοῦ Δημοσίου.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ Μ. ΛΕΒΙΔΗΣ

1 Ἡ Σύμβασις αὕτη δὲν ἐτέθη ἔτι ἐν ἰσχύϊ, καθὼς ὑποκειμένη εἰς κύρωσιν κοινοβουλευτικὴν τῶν Κρατῶν, ὅσα ὑπέγραψαν αὐτὴν ἢ θέλουσι προσχωρήσει, κύρωσιν μὴ γενομένην γενικῶς μέχρι σήμερον.

2 Τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα ἐπέρχεται καὶ ὑπὲρ τοῦ Γαλλικοῦ Κράτους ἐν περιπτώσει θανάτου Γάλλου ὑπηκόου ἐν Ἑλλάδι δυνάμει αὐτῆς τῆς Προξενικῆς Συνθήκης ἐξ ἧς ὡς προεῖπον, συνάγεται ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦ νεομένου τὴν κληρονομίαν εἶνε γενικῶς ἀδιάφορον εἰς ἐκάτερον τῶν Κρατῶν.